

V é g s z ó.

Atyámfia, néhai tanártársam, tanárom és barátom! Mint amaz evangéliumi szolga, te is az evangélium szolgája levén, igazán és hiven sáfárkodál a neked adott talánerumokkal; igazán nyereségről nyereségre haladtál, s nyereségeidben, gazdag ismereteidben minket is bővön részesítettél. Oh miért kelle világító elmédnek ily korán, férfikorod teljén homályba borulni, miért kelle fáradhatatlan kezeidnek megmerevedni akkor, mikor még annyi munka várt azokra! Fájdalmunk mély távozásod miatt. Fogadd köszönetünk, szeretetünk és becsülésünk jelei gyanánt fájó könnyeinket. Nyugodj csendesen azon földben, melyen születted. Az örökkévalóság angyla virraszson álmaid felett! A történet muzsája századok múltán is felkeresi sirodát. Menj! Isten veled és velünk! Amen.

Beszéd a sirnál.

MONDOTTA

N A G Y L A J O S.

Itt van tehát a sir — várja áldozatát. De megálljatok, ne siessetek!

A ki életét mások javára, a közügynek szentelte, az a férfi megérdemli, hogy sirjánál megállapodva, megfutott pályájára, közhasznu munkásságára a kegyelet érzelmei között visszatekiintsünk, hogy koporsóját megkoszoruzzuk.

A kegyelet kifolyása az én megjelenésem is. Eljöttem, küldetve az Egyházi Képv. Tanács és a főtanoda tanárai által, hogy e sirnál adjak kifejezést szavainmal azon mély fájdalomnak, melyet Simén Domokos egyházi főjegyző és főtanodai rendes tanár halálának híre okozott mind az egyh. képv. Tanácsban, melynek több esztendő alatt bölcs és igazságos tanácsadója volt, mind pedig a tanári karban, melynek széles ismeretei, egyháziroldalmi munkássága által egyik fényes büszkesége vala.

Eljöttem, bár éreztem már az első perczen feladatom nehézségét, hogy a halálhír által okozott megdöbbenés hatása alatt, a nagy veszteség feletti fájdalom első kitörései között talán megkönynyezhetem a drága halottat, de Simén Domokos érdemeit hiven előtűntető, azokhoz méltó emlékbeszédet e sirnál nem mondhatok.

Arra nyugodtabb kedélyállapot, a fájdalom elcsendesülése s mindenestre több idő kívántatik, mint a mennyivel én az ide utazás fáradalmai után rendelkezhetém.

Mindazáltal a küldetés elől kitérnem nem volt szabad. Ismétlem: eljöttem, koporsójára letettem a pályatársaktól küldött koszorut, és sirja felett hangzik beszédem . . . bár rövid és egyszerű beszédem, mindazáltal vigasztal, megnyugtat az a gondolat, hogy ti nem annyiban beszédem meghallgatására, mint inkább azért seregeltetek ide, mert e vidéknek századok óta nem volt nagyobb, érdemesebb halottja, mint a néhai Simén Domokos.

Az ő nagysága nem a mindennapi nagyságok közé tartozik. Rang, fény, vagyon nem környezte. Egy szegény unitárius pap gyermekében, egy felekezeti tanoda tanárában, sőt az egyházi főjegyzőben is a világ nem lát nagy embert; a fényt, az aranyat és ezüstöt hiában is keresné. Simén Domokos rangja ott van a tudósoké között. Egyházirodalmi munkássága, értekezései, levelezései, melyeket részint az általa is szerkesztett Keresztény Magvetőben, részint a többi protestans folyóiratokban időközönként közreadott, de még inkább az önálló kiadásban is megjelent munkái: az Evangéliumi csudák és a Szent háromság története neki a tudós nevet, czímet és rangot örökre biztosították. És ez a név, ez a rang még fényesebbé lesz, ha sikerülni fog az ő bibliai irodalomra, szentírásmagyarázatra, az unitárius egyház történetére, nevezetesebb férfiainak életére vonatkozó dolgozatait, mondhatni nagyobb szabásu munkáit kiegészíteni, közreadhatni, melyeknek bevégezésében — fájdalom — a sorvasztó betegség, a kora halál az alig 42 éves férfit megakadályozták.

Az ő kincsei azok az ismeretek, melyeket ő végzetlen szorgalommal, kitartással, folytonos buvárkodással megszerzett, nem azon a téren, hol azokat a világ szerint hasznosan lehet tőkésíteni, hanem a tudománynak főleg azon ágában, mely mert nem igen értékesíthető, épen azért azt kevesen mivelik, értem a theologiai ismereteket. Olyan theologus, mint Simén Domokos, ki az unitárius vallásos eszméket és nézeteket, hitczikkeket és szertartásokat ismereteinek fényénél annyira megvilágosítsa, megértesse, s ha kell, a támadások, a hamis tanok ellen érveinek győzhetlen seregével megvédje, minden félelem nélkül hirdesse és terjeszsze; ilyen theologus Dávid Ferencz és Enyedi György után a magyar unitáriusok között nem volt.

És a mi az ő érdemét illeti, az szintén nem közönséges. Ismereteit nem rejtette véka alá. Az emberiség legszentebb ügyét, az

ifjuság nevelését, tanítását vette kezébe mondhatni kora ifjuságában. És ez ügynek szolgált egész odaadással egész tanítói, egész tanári pályája alatt minden órában, minden idejében, a család kebelében épen úgy, mint a tanoda falai között. Mily sokan vannak hazánk mivelt ifjai, főleg papjai között, kiket ismeretének fényénél vezérelt, tapasztalataival oktatott, jóakaró tanácsaival buzdított és lelkesített. Sokan vannak, s ha túlbérczeken és ormokon át látható volna a gyászlobogó, melyet a kolozsvári főtanoda ifjusága mindjárt a halálhírré kitűzött, s ha túl bérczeken, halmokon át hallszanék a harangzúgás, melylyel Simén Domokos koporsóját e sirhoz kísértük, e temetés még népesebb, fényesebb lesz vala.

Fényesebb lesz vala — hát még ott — Kolozsvárt, hol tudományos, tanári és nevelői munkásságát folytatta, hol többeknek barátságát, szeretetét és becsülését kivivta! Ah mily szép! az ő érdemeihez mily méltó lesz vala ottan az ő temetése, a muzsák nagy számú serege, a magyar Athene intelligenciája által kísérve!

De hová szállt az én képzeletem! mit beszél az én nyelvem! Ne vegyétek rosz neven tisztelt hallgatók! Bántani nem akarok. Csak a nagy veszteség fájó érzete adta ajakimra a félremagyarázható szavakat. E temetés temetésnek itt is szép, s aztán nemcsak nekünk, de nektek is méltó jogotok van Simén Domokos sirjához.

Ő itt született, itt rengett bölcsője, itt űzte gyermekjátékait, itt e vidéken szerezte alsóbb ismereteit, itt sajátította el az unitarismushoz való mély és tántorithatatlan ragaszkodását, itt e derék székely nép között, hol még romlatlan a vallásos érzés és rendületlen a hit; itt kezdte tanári pályáját, itt adta első jeleit magasabb hivatásának; innen gyűjtötte páratlan könyvtárának legbecsebb darabjait; itt nyugszik édes atya, kinek sirja be sem zöldült, itt él az édes anya, ki világra hozta őt e világ dicsőségére s most könnyes szemekkel állja körül ravatalát, itt vannak testvérei, rokonai, számos barátai és tisztelői.

Ah bizony nektek is jogotok van az ő sirjához. Aztán Isten akarata volt, hogy oda térjen vissza, honnan eredett; nyugodjunk meg Isten szent akaráján.

Minden esetre szép, hogy a kegyelet érzésének kifejezésében egyetértettünk. Kolozsvári főtanodánk ifjusága, tanári kara, a Ker. Magvető szerkesztősége, és az árva család fiai, kiknek atyjok után atya, anyjok után egyedül ő volt gyámola, elküldte követeit, elhozta az ő koszoruit. És itt vagytok ti is mint egy elő koszoru: e szép

vidék népe, unitárius papsága, intézeteinek tanulói, tanító kara, ifja, leánya, férfia és asszonya, jeléül annak, hogy ti az érdemet becsülni tudjátok, hogy Simén Domokos nektek is büszkeségtek vala.

De értsünk egyet barátim nemcsak a kegyelet e kifejezésében, hanem az ő emlékének méltó megőrzésében is.

Az ő lelke — ah mert lelke nem veszett el, ilyen lélek el nem vesztetett —! buzdítsa, lelkesítse az ifjúságot ismereteket szerezni, pályatársait tudományokban buvárkodni, elhivatásuknak megfelelni; buzdítsa unitárius hitfeleinket egyházunk érdekében hatni, munkálni, a hitet megőrizni. Csak ekkor, s csakis ekkor őriztük meg hozzá méltólag az ő emlékét, s csakis akkor lesz az ő élete, munkássága áldásos édes hazánkra és anyaszentegyházunkra.

Ki magasra törtél,
Új világot gyújtál,
Csak porhüvelyedet
Rontja szét a halál.
Lelked halhatatlan,
Műveidben beszél,
Időn, enyészeten
Nagy szellemed túl éli.